

Ціщик Р.В.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

Котис Н.В.,

к.е.н., викладач кафедри державного і муніципального управління,
Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Домогосподарство – найскладніший об’єкт статистичного спостереження, що зумовлено його специфічними особливостями, а саме: мобільністю, мінливістю окремих характеристик, різноманітністю та взаємопов’язаністю виконуваних ним функцій.

Наявність якісної статистичної інформації щодо стану домогосподарств, зрушень у їх структурі, самопочуття населення, бачення ним перспектив та психологічного сприйняття реалій сьогодення слід розглядати як один з основних напрямів розвитку національної статистичної системи на сучасному етапі. Ефективна організація статистичного забезпечення дослідження стану домогосподарств – це отримані у встановлені строки надійні дані стосовно характеристик генеральної сукупності домогосподарств, які з максимальною повнотою відповідають потребам споживачів, узгоджені з наявними якісними даними з інших джерел та доступні для широкого використання.

Кількість та якісна відмінність домогосподарств значно ускладнює організацію їх статистичного дослідження. При проведенні комплексного аналізу соціально-економічного стану домогосподарств виникає необхідність їх групування за різноманітними характеристиками – демографічними, соціальними, економічними [3, 25]. Проте, на практиці групування домогосподарств при різних обстеженнях не співпадає, тобто немає гармонізованої типології [1, 87-89]. Тому для забезпечення якісного статистичного дослідження стану домогосподарств необхідне використання різноманітної типології та удосконалення їх класифікації на основі міжнародної практики.

Соціально-економічний стан вітчизняних домогосподарств визначається на основі даних, отриманих із різних джерел – переписів населення, державних вибіркового обстежень, показників статистики праці, демографічної та соціальної статистики, національних рахунків тощо. Основною інформаційною базою для дослідження стану домогосподарств є державні статистичні спостереження. До них відносять, перш за все, переписи населення та спеціально організовані вибіркові обстеження домогосподарств, які проводить Державна служба статистики України.

Для комплексного використання інформації з різних обстежень та з адміністративних джерел необхідно забезпечити можливість співставлення та об’єднання статистичних даних шляхом спеціальних розробок у кожному конкретному випадку. Адже лише в такому разі з’явиться можливість

ефективного моніторингу соціально-економічного стану домогосподарств.

За допомогою статистичного злиття даних можна оцінювати соціальні показники на основі більших за обсягом масивів інформації, ніж ті, що були отримані за результатами конкретних обстежень. Наприклад, дані переписів надають змогу встановити основні характеристики одиниць спостереження та їх розміщення, а результати обстежень – визначити взаємозв'язки між ознаками. Так злиття досліджень щодо умов життя домогосподарств і економічної активності населення дозволяє проаналізувати показники, які вимірюються в обох обстеженнях на значно більших масивах. Таку можливість дозволить забезпечити пошук та впровадження ефективних методик гармонізації програм обстежень домогосподарств

Для удосконалення статистичної методології вивчення соціально-економічного стану домогосподарств актуальним є вирішення проблем адаптації національних методологічних засад дослідження домогосподарств органами державної статистики до міжнародних та європейських вимог і стандартів [2]. Вагомими змінами у цьому напрямку є реформування національного законодавства з питань статистики та його коригування відповідно до вимог офіційної статистики ООН та ЄС.

Удосконалення процесу організації статистичного дослідження соціально-економічного стану домогосподарств України та впровадження нових методик у практиці проведення статистичних досліджень повинне здійснюватись шляхом впровадження нових методик у практиці проведення статистичних досліджень, розробки нових підходів, які базуються на прогресивних інформаційних технологіях, підвищення ефективності використання результатів обстежень через їх гармонізацію, застосування спеціальних методів узгодження даних з різних джерел, надання користувачам агрегованих і первинних даних статистичних обстежень, комплексного використання статистичної звітності та вибіркового спостережень, модифікації процесу збереження й поширення даних.

Багатоаспектне, якісне, ревалентне, надійне та своєчасне статистичне дослідження соціально-економічного стану домогосподарств України є одним із найважливіших факторів для визначення стану та тенденцій розвитку суспільства, масштабів та напрямів соціальних зрушень у країні, розробки дієвих соціально-економічних програм і моніторингу ефективності їх виконання.

Література:

1. Гладун О. М. Гармонізація програм статистичних спостережень при проведенні обстежень домогосподарств / О. М. Гладун / Проблеми статистики: щорічник наук. праць. – К.: НДІ статистики Держкомстату України. – 2002. – Вип. 4. – С. 86-89.

2. Терещенко Г. І. Статистичне об'єднання даних різнопланових обстежень домогосподарств / Г. І. Терещенко // Проблеми статистики: [зб. наук. праць]. – К. : НТК статистичних досліджень Держкомстату України, 2005. – Вип. 7. – С. 142-146.

3. Ціщик Н. В. Статистичні оцінки у системі інституційного забезпечення розвитку домогосподарств / А. Ф. Мельник, Н. В. Ціщик // Вісник Тернопільського національного університету. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – № 3. – С. 24-34.